

**Les ideeën
bij de voorstelling *Vos en Haas in gevaar* (4+)
van theatergroep Houtjetouwtje**

INHOUD

- Naar het theater gaan
- De voorstelling en het verhaal
- De thema's
- De lesbrief
- Filosoferen
- Knutselen/ poppen maken
- Spelopdrachten
- Liedjes met spelopdrachten
- Colofon

Naar het theater gaan.

Een **theater** is een plek waar je naar een voorstelling kunt gaan kijken. Het kan een speciaal gebouw zijn, maar ook een ruimte in je eigen school.

In een deel van de ruimte spelen de **toneelspelers** de voorstelling en in een ander deel zitten jullie te kijken. Jullie zijn het **publiek**.

Als je het theater binnenkomt is het eigenlijk al begonnen, zoek een plaatsje een kijk en luister naar wat er allemaal te zien en te horen is.

Lampen, met verschillende kleuren licht. De plek waar gespeeld gaat worden, het **toneel**. Wat zie je daar? Misschien een bos of een huiskamer of een boekenkast, dat is het **decor**. Hoor je muziek of geluiden?

Vaak wordt het een beetje donker vlak voordat het echt gaat beginnen. Dat is zodat je het toneel, waar wel licht is, beter kunt zien. Je merkt vanzelf wanneer het echt begint, dan hoef je alleen nog maar te luisteren en te kijken. Als je dat doet vergeet je soms bijna dat je in het theater zit.

Je merkt vanzelf wanneer het is afgelopen. Als je het leuk vond kan je dat aan de toneelspelers vertellen door in je handen te klappen. Dat klappen heet **applaus**. De toneelspelers maken dan een buiging om jullie te bedanken voor het kijken en voor het applaus.

De voorstelling

Vos en Haas in gevaar is een poppentheatervoorstelling op basis van de boeken van Vos en Haas door Sylvia Vanden Heede en Thé Tjong Khing. Het is het derde deel in de serie Vos en Haas voorstellingen en wordt gespeeld door jeugdtheatergroep Houtjetouwtje. De drie mannen van Houtje Touwtje maken de poppen zelf, bedenken de liedjes en spelen de voorstelling. Ze bespelen ieder een eigen pop en zijn samen 'de verteller'. De verhalen zijn spannend én grappig, er zijn liedjes en de kinderen worden steeds actief bij het verhaal betrokken.

Het verhaal.

Haas leest een sprookjesboek. Ze houdt van lezen en van sprookjes. Vos houdt niet zo erg van lezen. Hij wil spelen. Haas wil niet spelen, ze droomt van de prins uit het boek. Ze wil een jurk als de prinses in het sprookje en een prins die haar komt redden.

Samen met zijn vriend Ever bedenkt Vos een plan om Haas te kunnen redden. Eerst moet ze in gevaar zijn en dan kan hij haar als een prins redden. Ever houdt van spannende dingen, van gevaar. Hij gaat een vuurtje maken. Het vuur is mooi, maar het wordt wel erg groot en heel warm. Het moet niet té eng worden, niet *echt* gevaarlijk. Ever wordt bang en vlucht. Maar Vos is dapper en maakt het vuur uit. Nu heeft hij Haas gered, hij is een held. Maar Haas heeft het helemaal niet gemerkt. Zij dagdroomde van een prins. Maar dan is haar boek uit en wil ze geen verhaal meer. Nu wil ze echt! Vos is geen prins maar hij is wel echt. Haas heeft liever een echte vriend dan een prins in een boek of een droom. En ze leefden nog lang en gelukkig!

Voor de leerkrachten

De thema's

In deze lesbrief staan ideeën om dieper op een aantal van de thema's in de voorstelling in te gaan. Maar er zijn zoveel thema's in de voorstelling als de kinderen er in zien. Als ze dingen benoemen die hier niet behandeld worden is dat alleen maar leuk. Voor ons is het belangrijk dat de kinderen *zelf* vertrouwen op wat ze zien en leren benoemen wat ze zagen en waar ze toen aan moesten denken.

Je kunt het in een voorstelling nooit verkeerd gezien hebben, maar soms ziet niet iedereen hetzelfde. Daarom is het leuk om er met elkaar er over te praten en te bedenken *waarom* je soms verschillende dingen zag.

Thema's die wij hier als uitgangspunt nemen zijn:

Vriendschap
Echt/Niet echt
Gevaar

Maar het gaat ook over: Taal, sprookjes, jongens en meisjes, helden, lezen, etc....

De lesbrief

Deze lesbrief bestaat uit drie lessen die steeds een van de thema's als uitgangspunt hebben. De lessen bestaan uit verschillende onderdelen die je ook los van elkaar kunt doen. Je kunt ook onderdelen uit verschillende lessen combineren. De duur van de les hangt af van het aantal onderdelen dat je doet met de kinderen.

Het uitgangspunt bij deze les ideeën is de Socratische methode.

Socrates zei: "Ik weet alleen dat ik niets weet." En dat is hier ook het uitgangspunt van de leerkracht. Het is de bedoeling dat de kinderen zoveel mogelijk zelf bedenken. Ieder onderdeel begint daarom met een vraag. De kinderen hoeven niets te weten over Socrates of de methode. Het is wel goed om te benadrukken dat:
- Niemand het antwoord op de vragen weet.

- Dat alle antwoorden goed zijn als je maar uitlegt waarom je iets vindt, of denkt of denkt te weten. De kinderen moeten dus argumenten geven.
- Ze over de argumenten, het “waarom je iets vindt of denkt” wel vragen aan elkaar mogen stellen. Dat betekent niet dat iemand het verkeerd had, dat betekent alleen dat iemand anders er meer van wil weten. Zo ga je samen op onderzoek.
- Ze goed naar elkaar moeten luisteren om vragen aan elkaar te kunnen stellen.
- Het argument “dat je het van je vader, het jeugdjournaal of de juf hebt gehoord” niet telt want: Hoe weet je dat die het weet?

Dit lijkt misschien ingewikkeld voor kleuters maar zij kunnen dat heel goed, op hun eigen niveau. Kinderen gaan zo hun eigen gedachten vertrouwen en onderzoeken.

Iets over de Socratische methode

Dit is alleen voor degene die met de kinderen aan het werk gaat.

Socrates (Athene, ca. 470 v.Chr. - 399 v.Chr.) was een Grieks filosoof uit Athene. Hij was de leermeester van Plato, en die was op zijn beurt weer de leermeester van Aristoteles. Die drie samen zijn de belangrijkste Griekse filosofen.
<https://www.wikikids.nl/Socrates>

In de gesprekken van Socrates is het onderwerp is altijd “toevallig” heel dicht bij de sprekers. In een socratisch gesprek / filosofisch gesprek met kinderen ook, daarom kan het ook met kleuters! Je stelt vragen over iets dat de kinderen *zelf* zeggen, en gebruikt daarbij precies de woorden die de kinderen gebruiken. Zo blijft het begrijpelijk.

In de socratische methode kun je als begeleider steeds twee soorten vragen stellen:

Naar boven: Denken

- Begrippen, opvattingen, morele principes. Mensbeelden, wereldbeelden.

Waarom is dat zo?

Wat bedoel je met X?

Waarom denk je dat?

Wat betekent ‘X’?

Naar beneden: Zijn

– Waarnemingen, feiten, handelingen, gebeurtenissen.

Wanneer was dat?

Wat zei zij dan?

Wat deed jij toen?

Hoe ging dat verder?

En toen?

In het gesprek wissel je vragen naar boven af met vragen naar beneden.

Naar beneden als je wilt concretiseren.

Wanneer deed je iets dat “gewoon leuk” was?

Wat maakte *dat* dan *toen* leuk?

Naar boven als je meer wilt weten over begrippen opvattingen, morele principes, mensbeelden en wereldbeelden van de spreker. Bijvoorbeeld: Wat is dan “gewoon leuk”?

Les 1 Vriendschap

Deze les kan zowel voor als na het zien van de voorstelling worden gegeven.

Filosofisch gesprek

Een filosofisch gesprek met kleuters duurt soms maar een kwartier. Soms ook verrassend veel langer. Als ze zich niet goed meer kunnen concentreren is het tijd om naar het volgende onderdeel te gaan. Vaak gaat het gesprek dan gewoon door, of verdiept zich juist.

Het gesprek begint met iets dat de kinderen aan het denken zet. Op de volgende pagina zie je drie plaatjes. Laat ze zien op het digibord of print ze uit en leg ze midden in de kring op een tafel. Stel de volgende vraag:

Vos en Haas zijn vrienden, op welk van de drie plaatjes kun je dat het beste zien?

Om beurten kunnen de kinderen dan een van de plaatjes kiezen en uitleggen waarom zij vinden dat je op dat plaatje goed kunt zien dat Vos en Haas vrienden zijn.

De andere kinderen kunnen daarop reageren, vragen stellen of een andere uitleg aan het plaatje geven.

Om het gesprek te verdiepen kun je vragen stellen als:

Kunnen dieren vrienden met elkaar zijn?

Kunnen dieren vrienden met mensen zijn?

Kan je vrienden zijn met een groot mens?

Hoe zou het zijn als iedereen vrienden van elkaar was?

Knutselen

Vos en Haas zijn poppen.

Je kunt zelf ook een pop maken bijvoorbeeld van een sok of een washandje. Neem een sok of een washandje en plak er ogen op, haar en misschien vleugels of pootjes.

Heeft deze pop een naam?
Waar komt hij vandaan?
Is het een meisje of een jongen?
Kan de pop praten?

*Kan deze pop je vriend worden?
Waarom?*

Spelen

Ga in een kring staan.

Een kind loopt naar een ander kind toe en vraagt met de pop: "Hoe heet jij?"

De pop van het andere kind antwoordt: "Ik heet ..."

Als een kind geen naam kan bedenken, kun je samen een naam bedenken.

Waarom is het soms moeilijk om een naam te bedenken?

Vos en Haas heten Vos en Haas, zijn dat namen?

Hoe zou het zijn als alle poppen dezelfde naam hebben?

Dat kun je ook uitproberen; bijvoorbeeld alle poppen heten POP.

Je kunt dan roepen "POP kom eens hier?"

Wat gebeurt er dan?

Les 2 Echt / Niet echt

Filosoferen

Nodig: Een doos met spullen. Het kan van alles zijn, maar het is leuk als je er even over na kunt denken. Is een plaatje van een appel echt? bijvoorbeeld:

Neem twee tafeltjes. De ene tafel is voor alles dat ECHT is en de andere tafel voor alles dat NIET ECHT is.

Nu mogen de kinderen om beurten iets uit de doos pakken en op de tafel ECHT of NIET ECHT leggen. Dan moeten ze zeggen waarom ze vinden dat het echt of niet echt is. Vraag dan aan de kinderen of ze het er mee eens zijn of dat zij vinden dat het op de andere tafel hoort en waarom dan. Laat de kinderen op elkaar reageren.

Veel dingen kunnen op beide tafels, het gaat om het argument.

Bijvoorbeeld:

Een koekje is *echt* omdat: je het kan eten, het smaakt naar een koekje, het kruimelt als een koekje. *Niet echt*: omdat het niet lekker is en een koekje moet lekker zijn, het is geen koekje - het is een biscuitje

Een plastic koekje is *niet echt* omdat: je het niet kan eten, *wel echt* omdat het een echt speelgoedkoekje is.

Eindig met de vraag:

Hoe weet je dat iets ECHT is?

Hoe weet je dat iets NIET ECHT is?

Je kunt de kinderen ook nog in de klas laten zoeken naar een ding dat Echt is en een ding dat Niet echt is en ze dat aan elkaar laten zien en beargumenteren.

Spelletjes

1. In de voorstelling hoor je een liedje over ridders:

RIDDER ZIJN

Oh, kon ik maar een ridder zijn
Om Haas te kunnen redden
Ik had een heel groot zwaard
Waarmee ik draken zou verslaan
Dan kreeg ik van de koning een medaille om van goud
En gaf hij mij een groot paleis
Speciaal voor mij gebooooouwd!

SNEEUWPRINSES

Oh, was ik maar een sneeuwprinses
Met zijden roze jurken
Met echte glazen muiltjes
Roze lintjes in mijn haar
Ik woonde in een echt paleis
Met grote ronde torens
Met ridders die me redden zouden
Was ik in gevaar
Daar kwam hij op zijn witte paard
Met in zijn hand een glimmend zwaard
Hij had zojuist een draak voor mij verslagen
Hij kuste mij toen wakker uit een hele nare vloek
Maar ja dat heb ik net gelezen in dit mooie boek...
Oh, was ik maar een sneeuwprinses
Met zijden roze jurken
Een gouden kroontje op mijn hoofd
In een koetsje van pompoen
Ik woonde in een land
Hier ver vandaan
Maar ook heel fijn
Ik zou daar in mijn roze jurk de allermooiste zijn...

laat alle kinderen doen alsof ze:

1. een echte ridder zijn.
2. een prinses zijn.
3. een draak zijn.

Als je een draak of een ridder of een prinses speelt, ben je dan ook echt een draak of een ridder of een prinses?

Waarom wel?

Waarom niet?

2. Haas wil liever haar echte vriend Vos, dan een vriend uit een boek.
En zo kwam alles toch goed in het bos.
Omdat Haas écht Haas was en Vos écht Vos.

Een kind krijgt een blinddoek om.

Dan wordt er een ander kind uitgekozen en moet het kind met de blinddoek om
voelen wie het is.

Wat maakte dat je wist je wie het was? (de krullen in het haar, een zachte trui etc)
Is er nog iemand die (bijvoorbeeld) krullend haar heeft, of een zachte trui?

Wat maakt iemand tot ECHT zichzelf?

Zit dat van binnenin wat je denkt en voelt?

Of van buiten, hoe je er uit ziet?

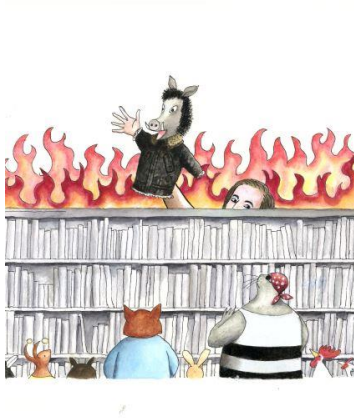
Bedenk wat alle mensen hebben (benen, armen, een hoofd)

Bedenk wat *niet* alle mensen hetzelfde hebben (kleur, haren of kaal, krullen, groot of klein)

Tekenen

Maak een tekening van jezelf waarop duidelijk te zien is waarom jij het bent.

Les 3. Gevaar

In het toneelstuk praten Vos en Ever over gevaar

Ever zegt:

Kom maar op met dat gevaar.

Hoe meer hoe liever!

Vos: Niet zo snel. Ik heb nog niets bedacht.

Ever: Een gevaar moet je toch niet bedenken! Er is vanzelf al gevaar genoeg.

Levensgevaar bijvoorbeeld! Is dat geen idee? Vos
Levensgevaar?

Vos: Het mag niet te eng worden. Niet te eng en niet erg.

Ever: Niet eng? niet erg? Dat wordt zo saai als een sprookje.

Kan gevaar leuk zijn?

Kan je gevaar bedenken?

Is er al genoeg gevaar?

Oefening

Wat is het tegenovergestelde van gevaar?

Gevaar – veilig-saai-...

Weet je nog een ander woord voor gevaar?

Gevaar – eng-spannend-

Welke woorden horen nog meer bij

Gevaar – angst- politie-redden-voorzichtig-mama-ogen dicht doen-

Spelletjes

1. Het liedje over gevaar:

BRANDGEVAAR

Brand - brand - brandgevaar Een brandje is zo puur Het knettert en het kraakt En ruikt naar avontuur

Brand - brand - brandgevaar Ik voel de spanning stijgen. Eén lucifertje is genoeg om alles aan te krijgen

Ben je nog niet bang?

Dan duurt het niet meer lang Want er dreigt een groot gevaar

Reken maar!

Brand - brand - brandgevaar Gevaarlijker dan ooit

En het wordt pas echt gevaarlijk Als je olie erop gooit

Brand - brand - brandgevaar Het bos gaat in de fik

Dan kon jij Haas gaan redden En de boosdoener was IK

Hahaaa!

Het bos in de fik - Het bos in de fik Het bos in de fik - vandaag Het bos in de fik - Het bos in de fik Het bos in de fik - Ja, graag!

Er is geen groter gevaar dan BRANDGEVAAR! BRAAAAAND!!!

2. Spelopdracht

Nodig: 6 emmers of bakjes.

Nu zijn alle kinderen brandweer.

Maak twee groepen die in een rij staan

Maak een vuur door iets roods neer te leggen in een bak, de kinderen kunnen ook eerst een vuur tekenen/schilderen.

Beide groepen hebben een emmer die ze door moeten geven, om het vuur te blussen. Als je het spel buiten doet kan er echt water in zitten, binnen kunnen het proppen kranten zijn, of balletjes o.i.d. Wie het eerst de proppen/balletjes (of het water) in de bak aan de andere kant heeft, waar het vuur is, is de winnaar.

Je kunt ook de hele groep een team laten zijn en ze de emmer door laten geven om het vuur te blussen.

Colofon

Deze lesbrief is gemaakt door Laura Minderhoud, dramaturge en kinderfilosoof. Laura geeft naast haar werk als dramaturge in het theater, workshops en filosofische gesprekken op scholen.

Scenefoto's van de voorstelling: © Moon Saris

Illustraties: Thé Tjong-Khing

Over Laura Minderhoud
Over theatergroep Houtjetouwtje

www.blijvendenken.nl
www.houtjetouwtjetheater.nl

Informatie en boekingen
Theaterbureau Frijs

www.theaterbureaufrijs.nl

Van Wassenaerstraat 46
3262 ET Oud-Beijerland
+31 (0)186 – 574925 / +31 (0)6 – 2321 0375

THEATER
BUREAU
FRIJNS

